

طرحواره‌های ناسازگار اولیه و باورهای ارتباطی غیرمنطقی: نقش واسطه‌ای سبک‌های حل تعارض کارآمد

رحمان شیخ‌هادی سیروئی*^۱، معصومه صیادی^۱، سحر غفوری^۲

- (۱) کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، گروه روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، ایران
(۲) کارشناسی ارشد مشاوره و راهنمایی، گروه روان‌شناسی و علوم تربیتی، الزهراء، تهران، ایران

*نویسنده مسئول: rahmanmug@gmail.com

تاریخ دریافت مقاله ۹۶/۱۱/۱۶ تاریخ پذیرش مقاله ۹۷/۰۷/۲۰

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش واسطه‌ای سبک‌های حل تعارض کارآمد در رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و باورهای ارتباطی غیرمنطقی در قالب یک مدل انجام شد. روش پژوهش حاضر از نوع همبستگی بود. بدین منظور ۲۹۳ نفر از دانشجویان زن متأهل کارشناسی و کارشناسی ارشد دانشگاه تهران که به‌وسیله نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند به پرسشنامه‌های طرحواره‌های ناسازگار اولیه (YSQ)، باورهای ارتباطی غیرمنطقی (RBI) و پرسشنامه سبک‌های حل تعارض رحیم نسخه دوم (ROCI-II) پاسخ دادند. تجزیه و تحلیل داده‌ها به روش معادلات ساختاری و با استفاده از نرم‌افزار AMOS انجام گرفت. یافته‌ها نشان داد که اثر مستقیم طرحواره‌های ناسازگار اولیه و سبک‌های حل تعارض کارآمد (سبک یکپارچگی و سبک مصالحه) بر باورهای ارتباطی غیرمنطقی معنادار بود. همچنین، در رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و باورهای ارتباطی غیرمنطقی، سبک‌های حل تعارض کارآمد، نقش واسطه‌ای داشتند. بنابراین درمانگران می‌توانند، با بررسی طرحواره‌ها و افزایش مهارت‌های حل تعارض کارآمد مراجعان، میزان تأثیر باورهای ارتباطی غیرمنطقی را در روابط آن‌ها کاهش دهند.

کلیدواژه‌گان: سبک‌های حل تعارض، طرحواره‌های ناسازگار اولیه، باورهای ارتباطی غیرمنطقی

مقدمه

کیانی، شیرعلی‌پور و احمددوست، (۱۳۹۱). زمانی که تعارض روی می‌دهد روابط ضعیف‌تر می‌شوند، بنابراین تعارض، نقطه‌ی بحرانی در مسیر برقراری روابط می‌باشد، اگر تعارض به‌صورت مفید مورد استفاده قرار بگیرد می‌تواند عاملی پربار در جهت درک عمیق‌تر روابط و روابط متقابل و نزدیک‌تر نباشد؛ بنابراین سالم یا ناسالم بودن یک رابطه به مقدار تعارض بین افراد درگیر نیست بلکه به چگونگی حل تعارض بستگی دارد (مک‌کورمیک و همکاران^۲، ۲۰۱۷).

رحیم (۱۹۸۳)، روابط بین فردی را مورد بررسی قرار داد و مدلی دوبعدی را برای توصیف سبک‌های مختلف حل تعارض در موقعیت‌های بین فردی ارائه داد. او بیان کرد که

تعارضات زناشویی یکی از مشکلات شایع زوج‌ها در دنیای امروز است. وجود تعارض در روابط، به‌ویژه در میان زوج‌ها امری شایع است. تعارض زمانی به وجود می‌آید که زوج‌ها به دلیل همکاری و تصمیمات مشترکی که می‌گیرند، درجات مختلفی از هم‌بستگی و استقلال را نشان می‌دهند. این تفاوت‌ها را می‌توان روی پیوستاری از خفیف تا تعارض کامل درجه‌بندی کرد (پاپا^۱، ۲۰۱۷). تعارض در روابط صمیمی امری طبیعی است و هنگامی رخ می‌دهد که یکی از زوج‌ها و یا هر دو زوج از رابطه ناراضی هستند (بخشی‌پور، اسدی،

² McCormick, Meghan P., et al.

¹ Papp

افراد هنگام تعارض مقدار مشخصی از هر دو بعد اهمیت دادن به خود و اهمیت دادن به دیگران را نشان می‌دهند. او اهمیت دادن به خود را به صورت مقدار حمایت شخصی و مقدار استحقاقی که فرد در جهت رسیدن به علایقش از خود نشان می‌دهد تعریف کرد و همچنین اهمیت دادن به دیگران را توانایی فرد در رسیدگی به دیگران و نیازهای آن‌ها و منطبق شدن با آن‌ها می‌داند. افراد برای حل تعارضات زناشویی از پنج سبک مختلف استفاده می‌کنند: یکپارچگی؛ که مستلزم اهمیت دادن زیاد به نگرانی‌های خود و دیگران است. این سبک در واقع همیاری بین دو طرف است و مستلزم تشریک‌مساعی بین دو طرف است؛ که نهایت یک وضعیت برنده- برنده پیش می‌آید (گودوین^۳، ۲۰۰۰)؛ ملزم شده: در این سبک هنگام بروز تعارض، افراد از خواسته‌های خود به نفع علایق و نیازهای همسرشان می‌گذرند، به امید آنکه تعارض خاتمه یابد و آرامش برقرار شود. هدف آن‌ها حفظ رابطه به هر قیمتی است. از دیگر مشخصه‌های این سبک می‌توان به عدم ابراز وجود و مشارکت در حل تعارض اشاره نمود؛ بنابراین تعارض به‌عنوان یک وضعیت بازنده- برنده دیده می‌شود (بن- اری و هیشبرگ، ۲۰۰۹)؛ مسلط: هدف این سبک کسب قدرت و برنده شدن حتی به قیمت زیر پا گذاشتن حقوق و احترام دیگری است. افراد بدون توجه، به نظر همسرشان به خواسته خود اصرار می‌ورزند و معمولاً از روش‌های پرخاشگرانه مثل فریاد یا اعمال زور استفاده می‌کنند. در این سبک یک وضعیت رقابتی برنده/ بازنده پیش می‌آید (کای و فینک، ۲۰۰۲)؛ مصالحه: این سبک با سطح متوسطی از اهمیت دادن به نگرانی‌های خود و دیگران مرتبط است. در واقع هر دو طرف مسئولیت نتیجه را به صورت مشترک می‌پذیرند؛ بنابراین به این موقعیت به‌عنوان نه برنده نه بازنده نگریسته می‌شود (ویوار، ۲۰۰۶) و در نهایت سبک اجتنابی: در این سبک هنگام تعارض، همسران یا موضوع را

تغییر می‌دهند و یا به‌طور ساده از آن کناره می‌گیرند و صحنه‌ی تعارض را ترک می‌کنند. حال آنکه برخورد منفعلانه با تعارض‌ها نتیجه‌ی عکس می‌دهد و موجب بروز تعارض‌های مکرر می‌شود؛ بنابراین یک وضعیت بازنده/ بازنده به وجود می‌آید (رحیم، ۲۰۱۰). همه‌ی همسران ممکن است گاهی از سبک‌های حل تعارض ناکارآمد استفاده کنند؛ اما اگر یکی از این موارد تبدیل به شیوه‌ای معمول برای واکنش به اختلاف‌هایشان شود، احتمال حل سازنده‌ی تعارض را کاهش می‌دهد و به زندگی زناشویی آسیب زده و اثرات زیان باری بر زندگی فیزیکی و هیجانی بر جای می‌گذارد (شیوندی، سلم آبادی و فرشاد، ۱۳۹۵).

روابط نزدیک همواره علاوه بر صمیمیت با کشمکش و تعارض همراه است. رابطه زوجین نیز این قاعده مستثنا نیست (فرح‌بخش، ۱۳۸۹). یکی از موضوعاتی که باعث تعارض دائمی در فضای خانواده می‌شود، طرحواره‌ها می‌باشد. مطابق پژوهش‌های انجام‌شده، طرحواره‌ها در حیطه‌های مختلف زندگی تأثیر می‌گذارند و یکی از این حیطه‌ها، زندگی زناشویی است. طرحواره‌های ناسازگار اولیه به ریشه اعتقادات منفی عمیق در مورد خود، دیگران و جهان اشاره دارند که ممکن است در طی سال‌های اول زندگی پرورش یافته باشد (فارل، ریس و شاول^۴، ۲۰۱۴). طرحواره‌های ناسازگار اولیه همیشه خود را در خلال یک رابطه نشان می‌دهند و تأثیر بسزایی در ارتباطات دارد. اغلب، ماهیت ناسازگار طرحواره‌ها وقتی ظهور می‌کند که افراد در زندگی خود و در تعامل با دیگران به‌ویژه رابطه زناشویی به‌گونه‌ای رفتار می‌کنند که طرحواره‌های آن‌ها تأیید شوند (یانگ، کلوסקو و ویشار^۵، ۱۳۹۶). طرحواره‌ها شامل رفتار افراد نمی‌شوند، بلکه رفتار بخشی از پاسخ‌های مقابله‌ای است که از طرحواره‌ها نشأت می‌گیرد. به عقیده یانگ ریشه‌های تحولی طرحواره‌ها را باید

⁴ Farrell, J. M., Reiss, N., & Shaw

⁵ Young, J. E., Klosko, J. S., & Weishaar, M. E.

³ Goodwin

غیرمنطقی حکم‌های از پیش تعیین شده داشته و حالات آشفتگی از قبیل افسردگی، اضطراب و بی‌تفاوتی دارد. مسائلی مانند برداشت‌های منفی زوجین، داشتن معیارهای انعطاف‌ناپذیر، تعصبات شخصی و درک نکردن صحبت‌های همدیگر آن‌طور که هست، در اغلب ازدواج‌ها موجب نارضایتی زوجین می‌شود. ریشه مشکلات زندگی زناشویی در تفکرات غیرمنطقی زوجین نهفته است و در صورت اصلاح این تفکرات اختلافات زناشویی نیز از بین می‌رود (جانجانی، مؤمنی، رای و سعیدی^{۱۱}، ۲۰۱۶). بک^{۱۲} (۱۳۸۰) معتقد است که برای درک تعارض زناشویی باید شیوه تفکر زوجین در مورد تعاملشان و توقعات و باورهای غیرمنطقی زیربنای ارتباطشان را بررسی کنیم. زن و شوهر عقایدی درباره نقش یکدیگر در رابطه زناشویی دارند که این باورها و عقاید در طرحواره‌های شناختی آن‌ها قرار گرفته است. هنگامی که طرحواره‌ها تحت تأثیر تحریفات شناختی قرار بگیرند، باورها حکم قواعد غیرمنطقی پیدا می‌کنند و این باورهای تعصب‌آمیز و انعطاف‌ناپذیر باعث می‌شوند که نظام تفسیری زوجین به شکل نادرستی عمل نماید و زن و شوهر در رابطه‌شان دچار تعارض شوند. مطالعات بسیاری بر اهمیت عقاید و باورهای ارتباطی در زندگی زناشویی تأکید دارند. در پژوهشی علی، فیلیپوویچ، ووکوساولی‌اویچ و اوپاچیچ^{۱۳} (۲۰۱۶)، به بررسی رابطه باورهای ارتباطی غیرمنطقی، هیجان‌های ناکارآمد و سازگاری زناشویی پرداختند. نتایج به دست آمده، نشان داد که باورهای ارتباطی غیرمنطقی، منجر به هیجان‌های ناکارآمد می‌شود که در نهایت، سازگاری زناشویی را در هر دو زوج تحت تأثیر قرار می‌دهد. گنجی، پورا بر اهییم و خوش‌کنش (۲۰۱۶)، نیز رابطه بین سازگاری زناشویی و باورهای ارتباطی غیرمنطقی را در میان زنان دارای سابقه عمل زیبایی و زنانی

در ارضا نشدن درست نیازهای هیجانی اساسی دوران کودکی جست‌وجو کرد (رافائل، برنشتین و یانگ^۶، ۲۰۱۰). این نیازهای اساسی عبارت‌اند از: نیاز به دل‌بستگی ایمن به دیگران؛ نیاز به خودگردانی، کفایت و هویت؛ آزادی در بیان نیازها و هیجان‌های سالم و نیاز به خودانگیختگی و تفریح؛ نیاز به محدودیت‌های واقع‌بینانه و خویش‌داری (جیکوب، وان جندرن و سی‌بائر^۷، ۲۰۱۴). یانگ تأکید می‌کند که در نحوه برآورده شدن این نیازها و به عبارت دیگر شکل‌گیری طرحواره‌ها، علاوه بر نقش مهم خانواده، مزاج هیجانی کودک که مادرزادی است و شامل ویژگی‌هایی مانند بازیگوشی/ تحریک‌پذیری، پایداری/ بی‌ثباتی و خونسردی/ اضطراب می‌شود، نیز تأثیر دارد (یانگ و کلوسکو، ۱۳۹۴). در پژوهش‌های بسیاری نقش طرحواره‌ها حوزه روابط بین‌فردی بررسی شده است. به عنوان مثال، سید اسماعیلی، زاده محمدی و هاگامی^۸ (۲۰۱۶)، نقش پیش‌بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه را با رضایت زناشویی بررسی کردند و نتایج نشان داد که بین طرحواره‌های بازداری هیجانی و استانداردهای غیرمنطقی دارای همبستگی منفی با رضایت زناشویی بوده و ۲۶ درصد از آن را می‌توانند تبیین کنند. در پژوهشی دیگر نیز مشخص شد که بین طرحواره‌های بازداری هیجانی، طرد، بی‌اعتمادی/ سوءاستفاده، شرم/ نقص و رضایت زناشویی رابطه معناداری وجود دارد (پورعباس^۹، ۲۰۱۶).

از دیدگاه الیس^{۱۰} (۱۹۸۶) اکثر مشکلات رفتاری و تعارضات بین فردی از جمله تعارضات زناشویی با باورهای غیرمنطقی افراد مرتبط است. باورهای غیرمنطقی تفکراتی اغراق‌آمیز، انعطاف‌ناپذیر و مطلق‌گراست که با واقعیت همخوانی ندارد و بر اساس ظن و گمان است. فرد واجد تفکر

¹¹ Janjani, P., Momeni, K., Rai, A., & Saidi, M. R.

¹² Beck

¹³ Filipović, S., Vukosavljević-Gvozden, T., & Opačić, G.

⁶ Rafaeli, E., Bernstein, D. P., & Young, J.

⁷ Jacob, G., Van Genderen, H., & Seebauer, L.

⁸ Esmaili, S. S., Mohammadi, A. Z., & Hakami, M.

⁹ Pourabbas

¹⁰ Ellis

که عمل زیبایی انجام نداده بودند، با هم مقایسه کردند و یافته‌ها نشان داد که میزان باورهای ارتباطی غیرمنطقی در بین زنانی که عمل زیبایی داشته‌اند، بیشتر است. از طرفی سازگاری زناشویی نیز در زنانی که عمل زیبایی نداشته‌اند، بیشتر است.

باورهای ارتباطی غیرمنطقی، عقاید خشک و نامعقول در مورد خود فرد و ارتباط با دیگران تعریف شده‌اند (همامچی^{۱۴}، ۲۰۰۵). طبق تعریف ایدلسون و اپستین^{۱۵} (۱۹۸۲) منظور از باورهای ارتباطی، دیدگاهی است که زوجین نسبت به رابطه زناشویی خود دارند و آن را به‌عنوان حقیقت پذیرفته‌اند. ایدلسون و اپستین با توسعه ارزیابی باورهای غیرمنطقی، پنج باور ارتباطی غیرمنطقی شامل باور تخریب‌کنندگی مخالفت^{۱۶}، توقع ذهن‌خوانی^{۱۷} باور به عدم تغییرپذیری همسر^{۱۸}، کمال‌گرایی جنسی^{۱۹}، باور به تفاوت‌های جنسیتی^{۲۰} را که در روابط زناشویی سهیم هستند، مشخص کردند که به‌طور خلاصه تعریفشان، بدین شرح است:

۱. باور به مخرب بودن مخالفت: عدم پذیرش ناراحتی و تفسیر منفی اختلاف‌نظرها
۲. باور به عدم تغییرپذیری همسر: اعتقاد به عدم قابلیت همسر در تغییر رفتار و تکرار آن‌ها در آینده است.
۳. توقع ذهن‌خوانی: انتظار اینکه بدون نیاز به گفتن و اظهارنظر کردن، فر باید نیازهای افکار و احساسات همسر خود را بداند.

۴. کمال‌گرایی جنسی: انتظار از همسر در ایجاد رابطه‌ی جنسی تام و تمام در همه حال بدون توجه به شرایط وی است.

۵. باور در مورد تفاوت‌های جنسیتی: درک نادرست از تفاوت‌های شناختی و فیزیولوژیکی زن و مرد به‌صورت انتظار یکسان داشتن (ایدلسون و اپستین، ۱۹۸۲).

با توجه به اینکه سبک‌های حل تعارض در تعیین استفاده کارآمد یا مخرب از تعارض به‌وجودآمده، مهم‌ترین عوامل هستند و در روابط بین‌فردی و رضایتمندی زوجین نقش مهمی را ایفا می‌کنند و از سویی دیگر با توجه به جستجوهای انجام‌شده، پژوهش دیگری به‌صورت توأمان رابطه‌ی سه متغیر طرحواره‌های ناسازگار اولیه، باورهای ارتباطی غیرمنطقی و سبک‌های حل تعارض را به دست آورده باشد، انجام نگرفته است. در این پژوهش، طرحواره‌های ناسازگار اولیه به‌عنوان متغیر پیش‌بین و سبک‌های کارآمد حل تعارض، به‌عنوان متغیر میانجی انتخاب شدند تا بتوان مدل ساختاری از باورهای ارتباطی غیرمنطقی، به دست آورد. فرضیات مدل پژوهش به شرح زیرند.

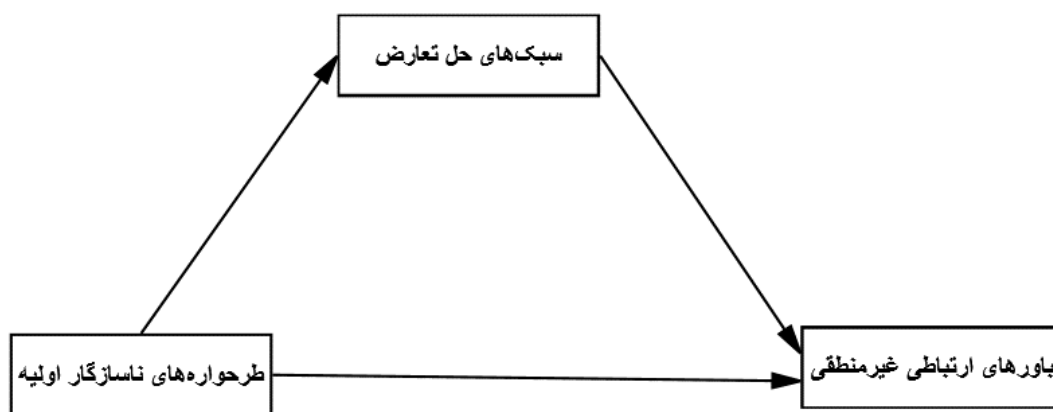
فرضیه اول: طرحواره‌های ناسازگار اولیه و بر باورهای ارتباطی غیرمنطقی، رابطه معنادار دارند.

فرضیه دوم: طرحواره‌های ناسازگار اولیه و سبک‌های حل تعارض کارآمد، رابطه معنادار دارند.

فرضیه سوم: سبک‌های حل تعارض کارآمد بر باورهای ارتباطی غیرمنطقی رابطه معنادار دارند.

فرضیه چهارم: سبک‌های حل تعارض کارآمد در رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و باورهای ارتباطی غیرمنطقی، نقش واسطه دارد.

¹⁴ Hamamchi
¹⁵ Eidelson & Epstein
¹⁶ disagreement is destructive
¹⁷ mind reading is expected
¹⁸ partners cannot change
¹⁹ sexual perfectionism
²⁰ the sexes are different

شکل ۱. مدل مفهومی اولیه پژوهش

روش پژوهش

توضیحاتی ارائه شد و به آنان اطمینان داده شد که پاسخ‌های آنان کاملاً به صورت محرمانه خواهد ماند. همچنین آنان در پاسخگویی کاملاً آزاد بودند و هر زمان که مایل بودند می‌توانستند از پاسخگویی انصراف دهند. پاسخگویی به سوالات به طور متوسط به ۱۵ دقیقه زمان نیاز داشت. تعداد کل نمونه اولیه ۳۰۰ نفر بود که پرسشنامه ۷ نفر از پاسخگویان قابل استفاده نبود. لذا در تحلیل نهایی از داده‌های ۲۹۲ نفر استفاده شد. میانگین سنی دانشجویان ۲۵/۷۲ سال با انحراف استاندارد ۲/۷۵ بود. میانگین مدت زمان ازدواج آن‌ها نیز ۲/۳۱ بود.

پرسشنامه طرحواره‌های ناسازگار اولیه یانگ: این پرسشنامه توسط یانگ (۱۹۹۰) ساخته شد که دارای ۹۰ ماده است که ۱۸ حیطه از طرحواره‌های ناسازگار اولیه شامل، طرحواره‌های شکست، وابستگی، آسیب‌پذیری در برابر بیماری، خود تحول نیافته، خود انضباطی ناکافی، استحقاق، نقص و شرم، محرومیت هیجانی، ره‌اشدگی، بی‌اعتمادی، بیگانگی، اطاعت، ایثار، پذیرش جویی، بازداری هیجانی، معیار سرسختانه، تنبیه و بدبینی می‌باشد. هر آیتم در یک مقیاس شش‌تایی (کاملاً درست=۷ تا کاملاً غلط=۱) نمره‌گذاری می‌شود. هر مقیاس دارای ۵ ماده است که نوع طرحواره

جامعه آماری، نمونه و روش اجرای پژوهش: پژوهش حاضر توصیفی و طرح پژوهشی، همبستگی از نوع تحلیل مسیر بود که در آن روابط بین متغیرها در قالب مدل علی مورد بررسی قرار می‌گیرد. شرکت‌کنندگان این پژوهش، ۲۹۳ زن دانشجوی متأهل دوره‌های کارشناسی و کارشناسی ارشد دانشگاه تهران بودند که در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ به تحصیل اشتغال داشتند و با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. کلانین^{۲۱} (۲۰۱۱)، برای آزمون مدل‌های علی حجم نمونه بین ۱۰۰ تا ۱۵۰ نفر را پیشنهاد می‌کند. در پژوهش حاضر با توجه به نمونه ۲۹۲ نفری، این حجم برای انجام تحلیل مسیر مناسب است. روش نمونه‌گیری به این صورت بود که ابتدا چند دانشکده به صورت تصادفی انتخاب شدند. سپس چند کلاس از این دانشکده‌ها به صورت تصادفی انتخاب و پرسشنامه‌ها در بین دانشجویان حاضر در کلاس توزیع شد. پیش از اجرای پرسشنامه‌ها، به دانشجویان در مورد اهداف پژوهش

²¹ Kline

ناسازگار اولیه را می‌سنجد کمینه و بیشینه نمره اندازه‌گیری طرحواره بین ۵ تا ۳۰ است که نمره بالا حاکی از میزان بالای طرحواره ناسازگار در آزمودنی است.

روایی و اعتبار این پرسشنامه توسط یوسفی (۱۳۸۹) روی یک نمونه ۵۷۹ نفری در ۲ مرحله (مرحله اول ۳۹۴ و مرحله دوم ۱۸۵) بررسی شد؛ در این بررسی اعتبار پرسشنامه با استفاده از دو روش آلفای کرونباخ و دونیمه کردن در کل نمونه به ترتیب ۰/۹۱ و ۰/۸۶ به دست آمد. در پژوهش حاضر نیز آلفای کرونباخ ۱۸ خرده مقیاس آن بین ۰/۶۰۵ تا ۰/۸۵۹ قرار دارد. یانگ ۱۸ طرحواره را در قالب پنج حوزه اصلی طبقه‌بندی کرده است و آن‌ها را به‌عنوان حوزه‌های طرحواره معرفی می‌کند:

حوزه یک: انفصال (بریدگی) و طرد: طرحواره‌هایی که در این حیطه قرار می‌گیرند، عبارت‌اند از: رها شدن/بی‌ثباتی؛ محرومیت هیجانی؛ بی‌اعتمادی/ بدرفتاری؛ نقص/ شرم؛ انزوای اجتماعی/ بیگانگی؛ حوزه دو: خودگردانی و عملکرد مختل: طرحواره‌هایی که در این حیطه قرار می‌گیرند، عبارت‌اند از: وابستگی/ بی‌کفایتی؛ آسیب‌پذیری در برابر صدمه یا بیماری؛ گرفتار/ خود تحول نیافته؛ شکست؛ حوزه سه: محدودیت‌های مختل: طرحواره‌هایی که در این حیطه قرار می‌گیرند، عبارت‌اند از: استحقاق/ بزرگ‌منشی؛ خویش‌داری ناکافی/ خودانضباطی ناکارآمد؛ حوزه چهار: هدایت شدن توسط دیگران: طرحواره‌هایی که در این حیطه قرار می‌گیرند، عبارت‌اند از: اطاعت؛ ایثار؛ تأیید جویی/ جلب توجه؛ حوزه پنج: گوش‌به‌زنگی بیش‌ازحد و بازداری: طرحواره‌هایی که در این حیطه قرار می‌گیرند، عبارت‌اند از: منفی‌گرایی/ بدبینی؛ بازداری هیجانی؛ معیارهای سرسختانه/ عیب‌جویی افراطی؛ تنبیه (یانگ، کلوסקو و ویشار، ۱۳۹۶).

پرسشنامه باورهای ارتباطی غیرمنطقی: باورهای ارتباطی، پرسشنامه‌ای ۴۰ سؤال است که برای اندازه‌گیری باورهای غیرمنطقی در مورد روابط زناشویی توسط ایدلسون و اپستین (۱۹۸۲) ساخته شده و دارای ۵ خرده مقیاس باور به تخریب-کنندگی مخالفت، باور به عدم تغییرپذیری همسر، توقع ذهن-خوانی، کمال‌گرایی جنسی و باور مربوط به تفاوت‌های جنسیتی می‌باشد. سؤالات این سیاهه در طیف لیکرت به صورت ۶ گزینه‌ای از (کاملاً غلط نمره ۰، غلط ۱، احتمالاً غلط است یا اینکه بیشتر غلط است تا درست ۲، احتمالاً درست است یا اینکه بیشتر درست است تا غلط ۳، درست ۴، کاملاً درست ۵) پاسخ داده می‌شود و نمره‌گذاری برخی از سؤالات این سیاهه (۲، ۵، ۷، ۹، ۱۳، ۱۶، ۱۸، ۲۰، ۲۴، ۲۵، ۲۸، ۲۹، ۳۳، ۳۴، ۳۶) به صورت معکوس از (کاملاً غلط نمره ۵، غلط ۴، احتمالاً غلط است یا اینکه بیشتر غلط است تا درست ۳، احتمالاً درست است یا اینکه بیشتر درست است تا غلط ۲، درست ۱، کاملاً درست ۰) می‌باشد.

ایدلسون و اپستین (۱۹۸۲) در تحقیق خود نشان دادند که پایایی سیاهه باورهای ارتباطی با ضریب آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس‌ها از ۷۲ تا ۸۱ درصد برآورد شده است. ایدلسون و اپستین (۱۹۸۲) همچنین دریافتند که نمرات این سیاهه با باورهای عمومی که توسط آزمودن باورهای غیرمنطقی چونز اندازه‌گیری شده بود، همبستگی مثبت دارد. در تحقیقاتی که توسط کامپ، ساندرمن، کرول (۱۹۸۷)، به نقل از شهرستانی، دوستکام، رهباردار و مشهدی، (۱۳۹۱) انجام شد، سیاهه باورهای ارتباطی دارای پایایی درونی مناسب در دامنه (۰/۷۴ تا ۰/۸۳) و پایایی بازآزمایی $r=0/76$ بود. همچنین در این پژوهش شواهد کافی برای روایی محتوایی و سازه و ارتباط مثبت بین باورهای ارتباطی و ناسازگاری زناشویی وجود داشت. حیدری، مظاهری و پوراعتماد (۱۳۸۴) در پژوهش خود آلفای کرونباخ یا همسانی درونی این سیاهه

۲۱ و ۲۷). دو سبک کلی این پرسشنامه، عبارت‌اند از: سبک سازنده که از جمع نمرات سبک‌های یکپارچه و مصالحه و سبک غیرسازنده که از جمع سه سبک مسلط، ملزم شده و اجتناب‌کننده به دست می‌آید. حداقل نمره این پرسشنامه ۱ و حداکثر آن ۱۴۰ است. در هر مقیاس، گرفتن نمره بالاتر از میانگین آن مقیاس، نشان‌دهنده سبک قالب حل تعارض آن فرد است. رحیم (۱۹۸۳) ضرایب پایایی بازآزمایی ۵ مؤلفه این پرسشنامه را بین ۰/۶۰ تا ۰/۸۳، آلفای کرونباخ ۰/۷۱ به دست آورد. در پژوهشی دیگر هم ضریب پایایی آلفای کرونباخ مؤلفه‌های این مقیاس را بین ۰/۷۰ تا ۰/۷۵ به دست آوردند.

یافته‌های پژوهش

جدول شماره (۱)، شاخص‌های توصیفی، مربوط به حوزه‌های طرحواره‌های ناسازگار اولیه، باورهای ارتباطی غیرمنطقی و سبک‌های حل تعارض کارآمد را نشان می‌دهد.

برای خرده مقیاس‌ها را ۰ تا ۰/۷۰ به دست آورد. در پژوهش حاضر ضرایب آلفای کرونباخ برای خرده‌مقیاس‌های باور به تخریب‌کنندگی مخالفت، توقع ذهن‌خوانی، باور به عدم تغییرپذیری همسر، کمال‌گرایی جنسی و باور به تفاوت‌های جنسی به ترتیب ۰/۷۲، ۰/۶۲، ۰/۶۰، ۰/۶۲ و ۰/۶۴ به دست آمد.

پرسشنامه حل تعارض رحیم نسخه دوم: شامل ۲۸ سؤال با طیف لیکرت ۵ درجه‌ای است. این پرسشنامه، در سال ۱۹۸۳ برای اندازه‌گیری سبک‌های حل تعارض تدوین شد و شامل ۵ سبک است که هرکدام یک سبک حل تعارض بین فردی را نشان می‌دهد: سبک یکپارچگی (دارای ۷ عبارت ۱، ۶، ۷، ۱۷، ۱۸، ۲۴ و ۲۶)؛ سبک مسلط (دارای ۵ عبارت ۱۰، ۱۲، ۱۵، ۲۰ و ۲۳)؛ سبک ملزم‌شده (دارای ۶ عبارت ۲، ۵، ۸، ۱۶، ۲۵ و ۲۸)؛ سبک اجتناب‌کننده (دارای ۶ عبارت ۳، ۴، ۱۱، ۱۳، ۱۴ و ۲۲) و سبک مصالحه (دارای ۴ عبارت ۹، ۱۹،

جدول ۱. ویژگی‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین ± انحراف استاندارد
حوزه بریدگی و طرد	۲۲/۷۸±۱۵/۹۴
حوزه عملکرد مختل	۱۲/۴۰±۱۲/۶۱
حوزه محدودیت‌های مختل	۱۵/۰۲±۸/۹۱
حوزه دیگرجهت‌مندی	۱۷/۵۴±۷/۹۳
حوزه گوش‌به‌زنگی بیش‌ازحد	۱۶/۲۵±۸/۶۲
باور به تخریب‌کنندگی مخالفت	۲/۱۳۴±۰/۵۳
باور به عدم تغییرپذیری همسر	۲/۰۹۲±۰/۵۳
توقع ذهن‌خوانی	۲/۴۰۲±۰/۶۶
کمال‌گرایی جنسی	۱/۹۹۷±۰/۴۹
باور مربوط به تفاوت‌های جنسیتی	۲/۶۰۹±۰/۵۳
سبک مصالحه حل تعارض	۲/۸۰۵±۰/۶۵۸
سبک یکپارچگی حل تعارض	۳/۰۵۹±۰/۶۸۴

باورهای ارتباطی غیرمنطقی، رابطه منفی و معناداری وجود دارد؛ یعنی با افزایش باورهای ارتباطی غیرمنطقی، سبک‌های حل تعارض کارآمد، کاهش می‌یابد. بین حوزه‌های طرحواره و سبک‌های مصالحه و یکپارچگی نیز، رابطه منفی معناداری وجود داشت.

محاسبه ضرایب همبستگی پیرسون بین متغیرهای پژوهش، نشان داد که بین حوزه‌های طرحواره‌ها و باورهای ارتباطی غیرمنطقی رابطه مثبت معناداری وجود دارد به عبارت دیگر، با افزایش حوزه‌های طرحواره، باورهای ارتباطی غیرمنطقی نیز افزایش می‌یابد. ولی بین سبک‌های مصالحه و یکپارچگی با

جدول ۲. ضرایب همبستگی پیرسون بین متغیرهای پژوهش

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲
بریدگی و طرد	۱											
عملکرد مختل	۰/۶۷۶***	۱										
محدودیت مختل	۰/۵۱۶***	۰/۴۷۰***	۱									
دیگر جهت‌مندی	۰/۴۴۳***	۰/۵۰۵***	۰/۴۲۷***	۱								
بازداری	۰/۵۸۸***	۰/۴۹۹***	۰/۶۶۴***	۰/۶۰۹***	۱							
سبک مصالحه	-۰/۳۳۱***	-۰/۲۹۹***	-۰/۱۲۸***	-۰/۲۲۲***	-۰/۲۸۱***	۱						
تخریب‌کنندگی مخالفت	۰/۴۰۶***	۰/۱۹۴***	۰/۲۱۷***	۰/۲۲۷***	۰/۳۳۶***	-۰/۱۷۴***	۱					
عدم تغییر همسر	۰/۲۹۰***	۰/۲۲۳***	۰/۲۱۸***	۰/۲۴۴***	۰/۳۴۲***	-۰/۲۳۴***	۰/۱۸۵***	۱				
توقع ذهن‌خوانی	۰/۲۹۴***	۰/۱۵۱***	۰/۱۷۷***	۰/۳۰۳***	۰/۳۲۲***	-۰/۱۳۸***	۰/۴۴۳***	۰/۰۵۷	۱			
کمال‌گرایی جنسی	۰/۱۴۸***	۰/۱۶۵***	۰/۲۰۵***	۰/۱۵۴***	۰/۱۸۰***	-۰/۳۰۵***	۰/۶۳۱***	۰/۲۲۴***	۰/۰۱۴	۱		
تفاوت‌های جنسیتی	۰/۲۷۸***	۰/۴۷	۰/۱۷۰	۰/۲۵۷***	۰/۲۰۴***	-۰/۳۲۰***	۰/۲۷۲***	۰/۰۷۷***	۰/۳۵۰***	۱		
سبک یکپارچگی	-۰/۴۳۰***	-۰/۴۸۱***	-۰/۱۹۴***	-۰/۱۲۶***	-۰/۱۳۹***	۰/۷۷۴***	-۰/۱۴۹***	-۰/۳۸۶***	-۰/۱۶۴***	-۰/۱۲۵***	-۰/۵۲۱***	۱

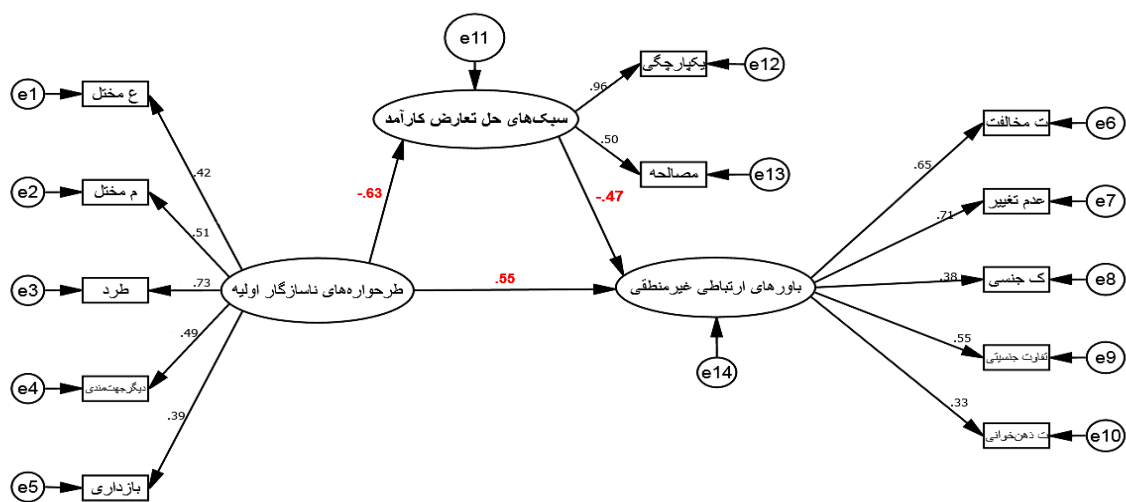
*** معناداری در سطح ۰/۰۱

گرفت و نتایج (جدول ۳) حاکی از آن است که مدل از برازش قابل قبولی برخوردار است.

نقش واسطه‌ای سبک‌های حل تعارض کارآمد در رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و باورهای ارتباطی غیرمنطقی از طریق مدل یابی ساختاری بررسی شد. میزان برازش مدل اصلاح‌شده در نرم‌افزار Amos، نسخه ۲۴، مورد ارزیابی قرار

جدول ۳. نتایج شاخص‌های برازش مدل اصلاح شده

نام شاخص	مقدار حد مجاز	
χ^2/df (کای اسکوئر بر درجه آزادی)	۲/۶۶	کمتر از ۳
RMSEA (ریشه‌ی میانگین خطای برآورد)	۰/۰۷۴	کمتر از ۰/۱
CFI (شاخص برازش تطبیقی)	۰/۹۲	بالاتر از ۰/۹
NFI (برازندگی نرم شده)	۰/۹۰	بالاتر از ۰/۹۰
GFI (نیکویی برازش)	۰/۹۴	بالاتر از ۰/۹۰
AGFI (نیکویی برازش اصلاح شده)	۰/۸۹	بالاتر از ۰/۸۰
PCFI (نیکویی برازش تعدیل یافته)	۰/۶۱	بالاتر از ۰/۶۰

شکل ۲. مدل اصلاح شده با نقش واسطه‌ای سبک‌های حل تعارض کارآمد در رابطه بین ظرف‌های ناسازگار اولیه و باورهای ارتباطی غیرمنطقی

تأثیر مستقیم ظرف‌های ناسازگار اولیه بر باورهای ارتباطی غیرمنطقی و سبک‌های حل تعارض کارآمد و همچنین تأثیر مستقیم سبک‌های حل تعارض کارآمد بر باورهای ارتباطی غیرمنطقی معنادار است (جدول ۴).

جدول ۴. تأثیر مستقیم طرحواره‌های ناسازگار اولیه بر باورهای ارتباطی غیرمنطقی و سبک‌های حل تعارض کارآمد و تأثیر مستقیم

سبک‌های حل تعارض کارآمد بر باورهای ارتباطی غیرمنطقی

مسیرهای مستقیم	ضریب رگرسیون غیراستاندارد	ضریب رگرسیون استاندارد	انحراف معیار	نسبت بحرانی	سطح معناداری
طرحواره‌های ناسازگار---< باورهای ارتباطی غیرمنطقی	۰/۶۰۴	۰/۵۴۷	۰/۲۷	۲۲/۱۱۴	۰/۰۰۱
طرحواره‌های ناسازگار---< سبک‌های حل تعارض کارآمد	-۱/۱۵۳	-۰/۶۳۵	۰/۶۰	-۱۹/۱۱۴	۰/۰۰۱
سبک‌های حل تعارض کارآمد---< باورهای ارتباطی غیرمنطقی	-۰/۲۷۸	-۰/۴۷۲	۰/۱۶	-۱۷/۸۹۱	۰/۰۰۱

و از طرفی رابطه بین متغیر پیش‌بین و ملاک را تضعیف و یا تقویت کند. نتایج بررسی تأثیر غیرمستقیم طرحواره‌های ناسازگار اولیه بر باورهای ارتباطی غیرمنطقی با نقش واسطه‌ای سبک‌های حل تعارض، در جدول ۵، آمده است.

همان‌طور که مشخص است، مسیرهای مستقیم در سطح ۰/۰۰۱ معنادار هست. برای اینکه یک متغیر نقش واسطه داشته باشد، باید با متغیر پیش‌بین و ملاک، دارای رابطه باشد

جدول ۵. تأثیر غیرمستقیم طرحواره‌های ناسازگار اولیه بر باورهای ارتباطی غیرمنطقی با نقش واسطه‌ای سبک‌های حل تعارض کارآمد

مسیرهای غیرمستقیم	باورهای ارتباطی غیرمنطقی	ضریب رگرسیون غیراستاندارد	ضریب رگرسیون استاندارد
طرحواره‌های ---< سبک‌های حل تعارض کارآمد ---<		۰/۷۳	۰/۶۲۳**
ناسازگار---< سبک یکپارچگی ---<	باورهای ارتباطی غیرمنطقی	۰/۷۲	۰/۳۲**
اولیه---< سبک مسلط ---<		۱/۹۴	۰/۶۱**

** معناداری در سطح ۰/۰۱

دهقان، ۱۳۹۵). طرحواره‌ها موجب سوگیری در تفسیرهای ما از رویدادها می‌شوند و این سوگیری‌ها در آسیب‌شناسی روانی میان‌فردی به‌صورت سوءتفاهم‌ها، نگرش‌های تحریف‌شده، گمانه‌های نادرست، هدف‌ها و چشمداشت‌های غیرواقع‌بینانه، خود را نشان می‌دهد (آنتوینی، آنتوینی و ناندترینو^{۲۴}، ۲۰۰۸).

از دیگر نتایج پژوهش رابطه منفی معنادار بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و سبک‌های حل تعارض کارآمد است که با پژوهش اصغری، صادقی، خاکدوست و انتظاری (۱۳۹۴)، صدی و بهرام‌آبادی (۱۳۹۵)، آریان‌فر و پورشهریاری (۱۳۹۶) همسو است. بروز تعارض در روابط انسان‌ها با یکدیگر امری رایج و اجتناب‌ناپذیر است و زمانی پیش می‌آید که اعمال یک فرد با اعمال فرد دیگر تداخل پیدا می‌کند، چنانکه سطحی کمی از تعارض سبب نمایان شدن مسائل و حل آن‌ها، بهبود تصمیم‌گیری و عملکرد، ایجاد خلاقیت و تغییر و تحول مثبت در روابط می‌گردد اما وقتی تعارض شدت گرفته و کارکرد مخرب خویش را آغاز می‌نماید و تا مرحله فروپاشی روابط پیش می‌رود (کریمی، زکی‌بی، علیخانی و خدادادی، ۱۳۹۱). مؤلفه‌های درون‌فردی و برون‌فردی گوناگونی بر ایجاد، تقویت و تثبیت تعارض تأثیرگذار است. طرحواره‌های ناسازگار اولیه به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های درونی همین فرایند به‌شمار می‌رود (بروکس و گود^{۲۵}، ۲۰۰۱). بسیاری از رفتارهای انسان‌ها در بزرگسالی، ریشه در حوادث و تجربیات ناگوار کودکی آن‌ها دارد که ممکن است باعث ایجاد باورها و سبک‌های مقابله‌ای خاصی برای مقاله با طرحواره‌ها، تسلیم شدن در برابر آن‌ها و یا فرار از آن‌ها شوند (یانگ و کلوسکو، ۱۳۹۴).

نقش واسطه‌ای سبک‌های حل تعارض کارآمد (یکپارچگی و مصالحه)، در رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و باورهای ارتباطی غیرمنطقی با استفاده از بوت‌استرپ^{۲۲} بررسی شد و نتایج (جدول ۵) نشان داد که در سطح $p < 0/01$ معنادار است.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی نقش واسطه‌ای سبک‌های حل تعارض کارآمد در رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و باورهای ارتباطی غیرمنطقی می‌باشد. یافته‌ها نشان داد که بین حوزه‌های طرحواره‌های ناسازگار اولیه و باورهای ارتباطی غیرمنطقی رابطه مثبت و معناداری برقرار است که با نتایج پژوهش کولایی، صالحی، چسلی و فلسفی‌نژاد (۱۳۹۳) و ساوا^{۲۳} (۲۰۰۹) همسو است. طرحواره‌ها در اثر تجارب عاطفی منفی ناشی از ناکام شدن نیازهای روانی بنیادین در انسان نهادینه می‌شود. طرحواره‌ها باورهای بنیادینی هستند که باعث تحریف حقیقت می‌شوند. بر اساس مدل طرحواره‌درمانی، انسان سالم کسی است که نیازهای روان‌شناختی پنج‌گانه او به‌جا و به‌موقع پاسخ داده شده باشد. این نیازهای روان‌شناختی انسان عبارت‌اند از: دل‌بستگی‌های ایمن به دیگران (شامل امنیت، ثبات)؛ استقلال، کارآمدی و حس هویت؛ بیان آزادانه نیازها و هیجان‌های پذیرفتنی؛ خودانگیختگی و تفریح و محدودیت‌های واقع‌گرایانه و خودبازداری (یانگ، کلوسکو و ویشار، ۱۳۹۶). باورهای ارتباطی غیرمنطقی هم مثل طرحواره‌ها، هم باعث به وجود آمدن تعارض در روابط و تخریب آن می‌شوند (ساوا، ۲۰۰۹)؛

²⁴ Antoine, P., Antoine, C., & Nandrino, J. L.

²⁵ Brooks, G. R., & Good, G. E.

²² bootstrap

²³ Sava

بین شیوه‌های حل تعارض کارآمد (در نظر گرفتن علایق خود و علایق طرف مقابل به یک‌میزان و تلاش کردن برای صمیمیت بیشتر و یا در نظر گرفتن حالت وسطی مثل مصالحه و کنار آمدن) و باورهای ارتباطی غیرمنطقی، رابطه منفی معناداری برقرار است. این یافته با نتایج پژوهش تجریشی، پهلوان‌نشان و نجفی‌فرد (۱۳۹۳) و مشهدی و دولتشاهی (۱۳۹۶)، همسو است. مهارت‌های حل مسئله و سازگاری، باعث به کار بردن شیوه‌های کارآمدتری در حل تعارضات پیش‌آمده می‌شود و می‌تواند به صورت معناداری باورهای غیرمنطقی زوجین را که از تجربیات و گذشته آن‌ها ناشی شده‌اند، کاهش دهد (تجریشی و همکاران، ۱۳۹۳).

هدف اصلی پژوهش حاضر، بررسی نقش واسطه‌های سبک‌های حل تعارض کارآمد در رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و باورهای ارتباطی غیرمنطقی بود که نتایج، نقش واسطه‌ای این متغیر را به صورت معناداری تأیید می‌کنند. نتایج پژوهش جاری با یافته‌های تحقیق دهقان (۱۳۹۵) که نقش واسطه‌ای ذهن‌آگاهی در رابطه بین باورهای ارتباطی غیرمنطقی و دلزدگی زناشویی را بررسی کرد، در یک راستا قرار دارد. در تبیین نقش واسطه‌ای سبک‌های حل تعارض کارآمد می‌توان گفت که طرحواره‌های ناسازگار اولیه با کاهش استفاده از سبک‌های حل تعارض کارآمد به عنوان شیوه‌های استفاده مؤثر استفاده از تعارض که قادر است پاسخ‌دهی افراد به موقعیت‌های فشارزا و هیجانی را کاملاً تعدیل نماید به باورهای ارتباطی غیرمنطقی منجر می‌شوند. در واقع طرحواره‌های ناسازگار اولیه با کاهش سطح پذیرش در زوجین، میزان قضاوت و پیش‌داوری را بالا برده و صبر، اعتماد و مهربانی که به عنوان مشخصه‌های حل تعارض کارآمد بیان

می‌شوند را کاهش می‌دهند. پژوهش شیخ‌هادی (۱۳۹۵)، نیز نشان داد که آموزش شیوه‌های حل تعارض به شیوه کارآمد به افراد باعث می‌شود تا افراد بتوانند تعارض را به صمیمیت تبدیل کنند و از آن به عنوان عاملی برای بهبود و پیشرفت روابطشان استفاده کنند و اینکه یادگیری و استفاده از مهارت‌های حل مسئله، پاسخ‌های تأییدی، پاسخ‌های همدلانه به رنجش‌های طرف مقابل، باعث کاهش باورهایی می‌شود در استفاده از سبک‌های حل تعارض مخرب مؤثرند.

منابع

- آری‌فر، نیره و پورشهریاری، مه سیما (۱۳۹۶). مدل معادلات ساختاری پیش‌بینی تعارضات زناشویی بر اساس طرحواره‌های ناسازگار اولیه حوزه بریدگی و طرد و متغیر میانجی سبک‌های عشق‌ورزی. *مجله فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی*، ۲۹ (۸)، ۱۳۴-۱۰۷.

- اصغری، فرهاد؛ صادقی، عباس؛ زارع خاک‌دوست، سمیه؛ و انتظار، مرجان (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار با تعارض زناشویی و بی‌ثباتی زناشویی در بین زوجین متقاضی طلاق و زوجین عادی. *دو فصلنامه آسیب‌شناسی، مشاوره و غنی‌سازی خانواده*. ۱ (۱)، ۵۸-۴۶.

- بخشی‌پور، باب‌الله؛ اسدی، مسعود؛ کیانی، احمدرضا؛ شیرعلی‌پور، اصغر و احمددوست، حسین (۱۳۹۱). رابطه عملکرد خانواده با تعارضات زناشویی زوج‌های در آستانه طلاق. *دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی*، ۱۳ (۴)، ۱۹-۱۰.

- بک، آر. تی (۱۳۸۰). *عشق هرگز کافی نیست*. (ترجمه مهدی قراچه داغی). تهران: نشر پیکان.

- فرح‌بخش، کیومرث (۱۳۸۹). مقایسه اثربخشی زوج‌درمانی به‌تنهایی و زوج‌درمانی به همراه خانواده‌های اصلی در کاهش تعارض‌های زناشویی. *فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی*، ۱(۱)، ۱۵۲-۱۳۳.

- کرمی، جهانگیر؛ زکی‌بی، علی؛ علیخانی، مصطفی و خدادادی، کامران (۱۳۹۱). رابطه مهارت‌های زندگی و تعارضات زناشویی با بهداشت روانی در زوجین. *نشریه مشاوره و روان‌درمانی خانواده*، ۱(۴)، ۴۷۲-۴۶۱.

- کولایی، آناهیتا؛ باصری صالحی، نیلوفر؛ روشن چسلی، رسول و فلسفی‌نژاد، محمدرضا (۱۳۹۳). مقایسه طرحواره‌های شناختی ناسازگار، باورهای غیرمنطقی و مهارت‌های ارتباطی در نوجوانان پرورشگاهی و غیر پرورشگاهی. *روان‌پرستاری*، ۲(۱)، ۱۲-۱.

- مشهدی، زینب و دولتشاهی بهروز (۱۳۹۶). بررسی اثربخشی میزان سازگاری زناشویی از باورهای غیرمنطقی. *رویش روانشناسی*، ۶(۱)، ۸۴-۶۹.

- یانگ، جفری و کلوسکو، ژانت (۱۳۹۴). *زندگی خود را دوباره بیافرینید* (ترجمه حسن حمیدپور، الناز پیرمرادی و ناهید گلی‌زاده). تهران: ارجمند.

- یانگ، جفری؛ کلوسکو، ژانت و ویشار، مارجوری (۱۳۹۶). *طرحواره درمانی* (ترجمه حسن حمیدپور و زهرا اندوز). تهران: ارجمند. یوسفی، ناصر (۱۳۸۹). مقایسه‌ی اثربخشی دو رویکرد خانواده‌درمانی مبتنی بر طرحواره‌درمانی و نظام عاطفی‌بؤن بر طرحواره‌های ناسازگار اولیه در مراجعان متقاضی طلاق شهر سقز. *مجله اصول بهداشت روانی*، ۵۲(۱۳)، ۳۷۳-۳۵۶.

- Antoine, P., Antoine, C., & Nandrino, J. L. (2008). Development and validation of the cognitive inventory of subjective distress. *International journal of geriatric psychiatry*, 23(11), 1175-1181.

- پور محمدرضای تجریشی، معصومه؛ پهلوان‌نشان، سحر و نجفی، طاهره (۱۳۹۳). رابطه باورهای غیرمنطقی و سازگاری زناشویی زوجین شهر اصفهان. *فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی*، ۱۴، ۱۹۳-۱۷۹.

- حقیقی، حمید، زارعی، اقبال و قادری، فواد (۱۳۹۱). بررسی ساختار عاملی و ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه سبک‌های حل تعارض رحیم (ROCI-II) در بین زوجین ایرانی. *فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی*، ۱(۴)، ۵۶۱-۵۳۴.

- حیدری، محمود؛ مظاهری، محمدعلی؛ پور اعتماد، حمیدرضا (۱۳۸۴). رابطه باورهای ارتباطی با احساسات مثبت نسبت به همسر. *فصلنامه خانواده‌پژوهی*، ۱(۲)، ۱۳۰-۱۲۱.

- دهقان، ابوالفضل (۱۳۹۵). رابطه بین باورهای ارتباطی غیرمنطقی و دل‌زدگی زناشویی: نقش واسطه‌ای ذهن‌آگاهی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، دانشگاه تهران.

- شهرستانی، ملیحه؛ دوستکام، محسن؛ رهباندار، حمید؛ مشهدی، علی (۱۳۹۱). پیش‌بینی رضایتمندی زناشویی از روی متغیرهای باورهای ارتباطی و صمیمیت زناشویی در زنان متقاضی طلاق و عادی شهر مشهد. *فصلنامه علمی پژوهشی زن و فرهنگ*، ۴(۱۴)، ۴۱-۱۹.

- شیخ‌هادی سیروئی، رحمان (۱۳۹۵). اثربخشی رفتاردرمانی دیالکتیکی بر سبک‌های حل تعارض و تاب‌آوری زوجین. پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، دانشگاه تهران.

- صدری، مریم و زارع بهرام‌آبادی، مهدی (۱۳۹۵). مقایسه طرحواره‌های ناسازگار اولیه و سبک‌های ابراز هیجان در زوجین دارای تعارض زناشویی و زوجین بدون تعارض. کنفرانس بین‌المللی روان‌شناسی، علوم تربیتی و رفتاری، تهران.

- Goodwin, J. (2000). *Resolving auditor-client conflicts concerning financial statement issues*. Retrieved from
- Hamamci, Z. (2005). Dysfunctional relationship beliefs in marital satisfaction and adjustment. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 33(4), 313-328.
- Jacob, G., Van Genderen, H., & Seebauer, L. (2014). *Breaking negative thinking patterns: A schema therapy self-help and support book*: John Wiley & Sons.
- Kline, R. (2011). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*, 3rd edn Guilford Press. *New York*.
- McCormick, M. P., Hsueh, J., Merrilees, C., Chou, P., & Mark Cummings, E. (2017). Moods, Stressors, and Severity of Marital Conflict: A Daily Diary Study of Low-Income Families. *Family Relations*, 66(3), 425-440.
- Papp, L. M. (2018). Topics of marital conflict in the everyday lives of empty nest couples and their implications for conflict resolution. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 17(1), 7-24.
- Pourabbas, S. (2016). Investigating the relationship between the early maladaptive schema& marital satisfaction among 25 to 45 years-old couples. *International Journal of Humanities and Cultural Studies (IJHCS)ISSN 2356-5926*, 665-676.
- Rafaeli, E., Bernstein, D. P., & Young, J. (2010). *Schema therapy: Distinctive features*: Routledge.
- Rahim, M. A. (1983). A measure of styles of handling interpersonal conflict. *Academy of Management journal*, 26(2), 368-376.
- Ben-Ari, R., & Hirshberg, I. (2009). Attachment styles, conflict perception, and adolescents' strategies of coping with interpersonal conflict. *Negotiation Journal*, 25(1), 59-82.
- Brooks, G. R., & Good, G. E. (2001). *The new handbook of psychotherapy and counseling with men: A comprehensive guide to settings, problems, and treatment approaches, Vol. 1 & 2*: Jossey-Bass.
- Cai, D., & Fink, E. (2002). Conflict style differences between individualists and collectivists. *Communication Monographs*, 69(1), 67-87.
- Eidelson, R. J., & Epstein, N. (1982). Cognition and relationship maladjustment: Development of a measure of dysfunctional relationship beliefs. *Journal of consulting and clinical psychology*, 50(5), 715.
- Ellis, A. (1986). Rational-emotive therapy applied to relationship therapy. *Journal of Rational Emotive Therapy*, 4(1), 4-21.
- Esmaili, S. S., Mohammadi, A. Z., & Hakami, M. (2016). Predicting marital satisfaction on the basis of early maladaptive schema in married women, Tehran, Iran. *International Journal of Medical Research and Health Sciences*, 5(6), 262-270.
- Farrell, J., Reiss, N., & Shaw, I. (2014). *The Schema Therapy Clinician's Guide: A complete resource for building and delivering individual, group and integrated mode treatment programs*. In: Oxford, Wiley-Blackwell Publ.
- Filipović, S., Vukosavljević-Gvozden, T., & Opačić, G. (2016). Irrational Beliefs, Dysfunctional Emotions, and Marital Adjustment: A Structural Model. *Journal of Family Issues*, 37(16), 2333-2350.

- Rahim, M. A. (2010). *Managing conflict in organizations*: Transaction Publishers.
- Sava, F. A. (2009). Maladaptive schemas, irrational beliefs, and their relationship with the Five-Factor Personality model. *Journal of Cognitive & Behavioral Psychotherapies*, 9(2).
- Vivar, C. G. (2006). Putting conflict management into practice: a nursing case study. *Journal of nursing management*, 14(3), 201-206.
- Young, J. (1991). Early maladaptive schemas. *Unpublished manuscript*.
- Young, J. E., & Klosko, J. S. (1994). *Reinventing Your Life: The Breakthrough Program to End Negative Behavior... and Feel Great Again*: Penguin.

Quarterly Journal of Educational Psychology

Islamic Azad University Tonekabon Branch

Vol. 9, No. 3, autumn 2018, No 35

Journal of Educational
Psychology

Early maladaptive schemas and relationship beliefs: The mediating role of efficient conflict resolution styles

Rahman Sheykhkhadi Sirouei^{1*}, Masoumeh Sayyadi², Sahar Ghafouri²

- 1) Master of Family Counseling, Department of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran, Iran
- 2) Master of Family Counseling, Department of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran, Iran
- 3) Master of Counseling and Guidance, Department of Psychology and Educational Sciences, Al-Zahra University, Iran

*Corresponding author: rahmanmug@gmail.com

Abstract

The aim of the present study was to investigate the mediating role of effective conflict resolution styles on the relationship between maladaptive early schemas and relationship beliefs. This was done in the framework of causal model. The method was correlation. For this reason 293 female undergraduate and postgraduate students of university of Tehran, Which were selected by multi-stage cluster sampling, completed a Young Schema Questionnaire (YSQ), The Relationship Belief Inventory (RBI) and Rahim Organizational Conflict Inventory-II. Data analysis was performed using structural equation modeling with AMOS software. Finding revealed that direct effect of early maladaptive schemas and effective conflict solving styles (integration style and compromise style) was significant on relationship beliefs. Also, in the relationship between maladaptive early schemas and relationship beliefs, the effective conflict solving styles had a mediating role. Therefore, therapists can reduce the impact of relationship beliefs in their clients by evaluating early maladaptive schemas and increasing the skills of effective conflict resolution.

Key words: Conflict resolution styles, early maladaptive schemas, relationship beliefs
